

SEGUNDA REVOLUCIÓN INDUSTRIAL

ENUNCIADOS das preguntas e documentos relacionados¹

- Segunda Revolución Industrial: ampliación do proceso industrializador, cambios técnicos e a relación coa ciencia, novas fontes enerxéticas e materias primas, e os novos sectores industriais
- Segunda Revolución Industrial: a nova forma de organización do traballo, da produción e da economía.

CONTIDOS

3. Segunda Revolución Industrial:

3.1. Ampliación do proceso industrializador, cambios técnicos e relación coa ciencia.

3.2. Aparición de novas fontes de enerxía e materias primas.

3.3. Os novos sectores industriais.

3.4. A nova forma de organización do traballo, da produción e da economía:

- Taylorismo e fordismo (traballo en cadea e produción en serie).

3. 5. Unha economía globalizada.

¹ Vocabulario da UD recollido nun arquivo propio

3. Segunda Revolución Industrial: ampliación do proceso industrializador

Tras a primeira fase da industrialización en Inglaterra, o proceso industrializador apliouse a gran parte de [Europa](#), USA e Xapón, iniciándose unha novo etapa no último terzo do S. XIX ata a 1ª Guerra Mundial en 1914 (para moitos ata a 2ª GM). Neste período Gran Bretaña perdeu o seu liderado fronte a [outras potencias](#) como EEUU e [Alemaña](#) que tras a súa unificación convertírase na gran potencia europea, creándose unha serie de rivalidades que se materializaron no Imperialismo colonial e na I Guerra Mundial.

3.1. Cambios técnicos e relación coa ciencia.

As innovacións técnicas foron abundantes gracias á aplicación da ciencia tanto na industria como na vida cotiá, moitos obxectos que utilizamos na actualidade como:

A [electricidade](#) que desde a súa invención, tivo unha aplicación industrial que acabou transformando a vida cotiá da humanidade. Todo gracias a figuras como Volta coa pila (1801), Edison coa bombilla incandescente e Nikola Tesla inventor da electricidade alterna (1898), pero tamén da radio.

O [teléfono](#), inventado por Meucci (1860), pero patentado² por Graham Bell (1876), o [chicle](#) en 1872 como un produto másticable resultado da mezcla de resina de caucho e parafina; o [automóbil](#)³ en 1886 grazas a Carl Benz (1886), a [Coca-Cola](#) (1886) por un farmacéutico de Atlanta (EEUU) nun principio para problemas de dixestión; a [aspirina](#)⁴ (1899) inventada por un químico alemán nos laboratorios da Compañía Bayer, etc.

3.2. O emprego de novas fontes de enerxía.

O **petróleo**: coñecido xa dende a Antigüidade entre outras cousas para impermeabilizar os barcos, [comenzou a ser utilizado industrialmente](#) a mediados do S. XIX tras o aumento da demanda de queroseno⁵ para a iluminación, o que levou a que en 1859 cando se construíse o [primeiro pozo industrial](#) para a súa extracción en Pensilvania (EEUU).

² Patente: título de propiedade industrial que recoñece o dereito exclusivo sobre unha invención, impedindo a outros a súa fabricación, venda ou utilización sen consentimento do titular. Como contrapartida, a patente ponse ao dispor do público para coñecemento xeral.

³ A aparición do automóbil non sería posible sen a invención dos motores de combustión interna de Daimler e Diesel (1869-1876), e estos sen a utilización do petróleo como fonte de enerxía moderna.

⁴ Aspirina: nome comercial da compañía Bayer do ácido acetilsalicílico.

⁵ Queroseno: líquido transparente (ou cunha lixeira coloración amarillenta) que se obtén da destilación do petróleo.

O petróleo pasou a ser o “ouro negro” industrial, cando se convertíu no combustible para automóbiles grazas aos «*motores de combustión interna*» de gasolina (Daimler, 1885), e gasoil (Diesel, 1892), incrementándose Henry Ford grazas ao aumento da demanda e produción de automóbiles.

Electricidade: durante o S. XIX unha serie de descubrimentos científicos e técnicos permitiron que se convertese nunha fonte de enerxía imprescindible que implicou unha revolución nos hábitos de vida das personas fronte aos vellos sistemas de iluminación e con múltiples aplicacións prácticas, tamén na comunicación, nos transportes, ocio (cine) e na industria en xeral.

Novas materias primas

Como o **aceiro** que abaratou o custo de produción e prezo, grazas ás innovacións técnicas introducidas como o “*Convertidor Bessemer*” (1855), ou o forno Siemens-Martín (1864). Ao abaratare puido aplicarse noutros sectores industriais como automoción, construción, etc.

Tamén o **chumbo**, **cobre** (clave na condución da electricidade), o aluminio, caucho, etc.

3.3. Desenvolvemento de novos sectores da produción/renovación dos da Iª RI

A nova industria siderúrxica: destaca na produción de aceiro, e no emprego de novos metais como o níquel, cobre e aluminio. O ferro someteuse a novos procesos de refinado a través do convertidor de Bessemer ou o de Siemens-Martin, favorecendo o desenvolvemento da industria de armamento, e a da construción.

A Industria Química será un dos sectores máis renovados nesta segunda fase da RI. Aparecen novos produtos como colorantes sobre todo para a industria téxtil, explosivos (dinamita de Nobel), abonos químicos, medicamentos, fibras artificiais (naylon), caucho etc.

A industria alimentaria: aparecen as latas de conserva esterilizadas (1875) o que permite a fabricación industrial, os frigoríficos industriais (1878) etc.

A industria eléctrica en relación cos novos inventos nos sectores das comunicacións (teléfono, radio, etc), transportes (tranvía, metro), espectáculos (cine) e da industria en xeral ao xeneralizarse a electricidade como fonte de enerxía.

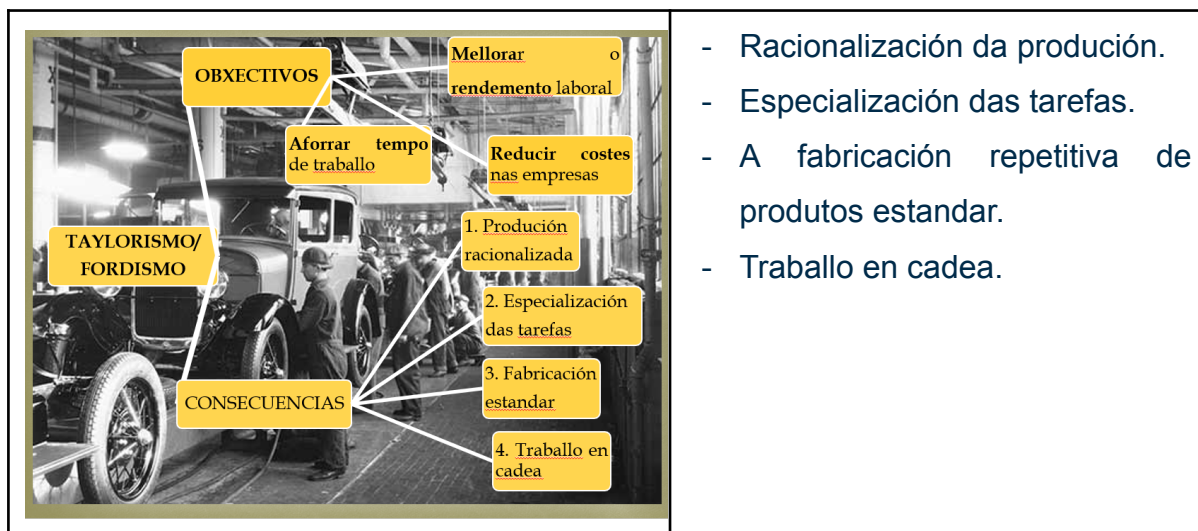
A industria do transporte: co **automóbil** como «símbolo da 2ª RI» grazas á invención do motor de combustión interna por Daimler e Benz, dos neumáticos por

Goodyear e da gasolina como combustible, a súa difusión gracias á «cadea de montaxe» e o modelo Ford T de menor custo.

3.4. A nova forma de organización do traballo, da produción e da economía:

- Taylorismo e fordismo (traballo en cadea e produción en serie).

Apareceron ante maior complexidade na organización das fábricas e dos novos sectores industriais. Ao comenzo do S. XX nos EEUU aplicouse o saber científico para na mellora do rendemento, aforrar tempo e reducir custos nas fábricas. **Unha organización do traballo** baseada:

O Taylorismo

O enxeñeiro Taylor buscaba a planificación científica do proceso produtivo na empresa. Na obra “Principios da Dirección Científica” (1911) teorizou sobre a especialización das funcións no traballo e a estandarización dos procedementos a seguir:

1. As tarefas debían realizarse co menor esforzo e no menor tempo posible eliminando pasos e movementos innecesarios para reducir os custos de fabricación.
2. O obreiro debe ser illado convenientemente e ter todos os elementos que manipula á súa disposición e fácil alcance.
3. O traballo intelectual e o manual deben estar separados. Corresponde ao primeiro organizar, impartir directrices e supervisar ao segundo.
4. Cronometraxe de cada tarefa a fin de evitar a perda de tempo do operario.

Fordismo: e a cadea de montaxe

Aplicado con éxito as ideas de Taylor nas fábricas de automóbiles, Henry Ford buscaba a máxima especialización do traballo a través da cadea de montaxe e a fabricación en serie. Con isto conseguíu o abaratamento da mercadoría (neste caso o modelo Ford T), permitindo o acceso ás mesmas a un crecente número de consumidores.

O fordismo cambiou as condicións de traballo e os métodos de produción industrial.

3.5. Novas formas de capital empresarial. A formación dun mercado de extensión mundial.

A medida que aumentaban os custos das novas industrias e dos procesos de fabricación, era necesaria unha cantidade maior de capitais a investir, facéndose necesario a búsqueda de **novas fontes de financiación**:

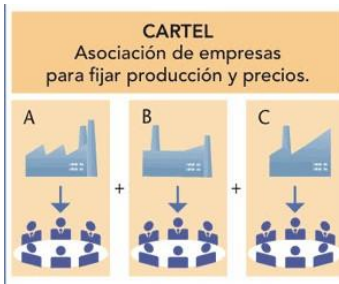
Sociedade Anónimas por Accións

Forma de organización capitalista propia das grandes empresas. Nestas, o capital invertido divídese en accións, ou participacións de cada socio no capital. Segundo o nº de accións, o socio obtén ganancias (dividendos), ou a parte proporcional do invertido no caso de liquidarse a empresa.

Os bancos terán un papel destacado nesta II fase da RI ante as necesidades de financiación e créditos para montar as empresas.

Forma de asociación económica máis complexas

Ante a necesidade de abaratar custos de produción, evitar competencia nos mercados, obter os mellores beneficios e a máxima rentabilidade, etc, as empresas optaron por asociarse ou fusionarse; en horizontal, cando afecta a empresas do mesmo sector de actividade, ou en vertical, no caso de empresas de diferente sector. As principais formas de asociación ou fusión son:

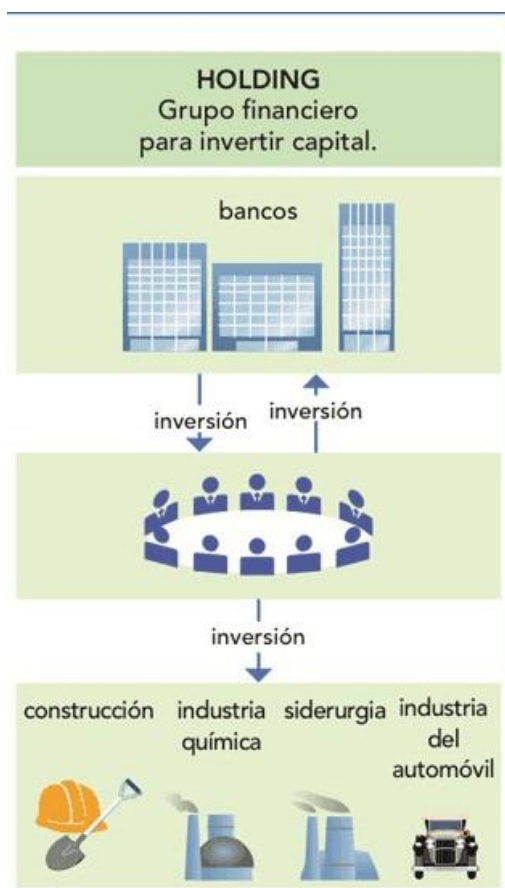
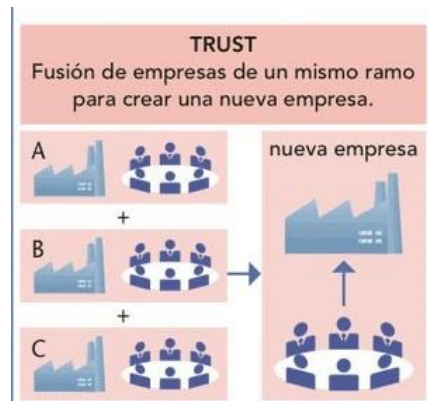

Cartel

Convenio ou alianza entre empresas dun mesmo sector da produción para controlar o mercado, pero sen perder a súa independencia xurídica e financeira. Un acordo sobre prezos para evitar a competencia, e incluso repartirse áreas de mercado, topes de produción, etc.

Trust

Fusión de varias empresas que perden a súa independencia e teñen unha dirección única que xestiona a produción das demais. Poden estar compostos por empresas dun mesmo sector, pero habitualmente son empresas de diferentes sectores co fin de controlar todas as fases da produción.

Holding

Grupo de empresas formado ao redor dunha sociedade principal ou matriz, que controla todas ou practicamente todas as accións do resto de sociedades que o integran.

Nun holding existe unha empresa dominante e outras subordinadas a esta. As sociedades que forman o holding teñen personalidade xurídica, pero non teñen poder de decisión.

Como resultado destas concentracións xurdiron unha serie de monopolios que ameazaban/ameazan a liberdade de mercado, a libre competencia e a iniciativa privada. Un exemplo a empresa de Rockefeller que a finais do S. XIX controlaba o 90% da extracción de petróleo

Uhna economía mundializada

A globalización da economía produciuse como consecuencia da necesidade de novas e máis materias primas e o control de novos mercados onde vender os excedentes industriais. Consecuentemente as principais potencias embarcáronse na conquista e control de amplos territorios en África e Asia.

As relacións de produción sustentáronse na desigualdade entre as potencias industrializadas (donas da tecnoloxía e produtoras de manufacturas), e as áreas non industrializadas (provedoras de materias primas e man de obra). Este trazo foi clave no fenómeno do Imperialismo.

Por outra banda, a competencia colonial entre os países imperialistas materializouse en conflitos como a Primeira Guerra Mundial

Consecuencias da Revolución Industrial

Fundamentalmente económicas e sociais